

mini przewodnik

free

+ współrzędne gps

po!skaniezwykla
masa miejsc godnych uwagi

Trasa wycieczki: Sandomierz - perła architektury

czas trwania: 5 godzin, typ: piesza, liczba miejsc: 8, stopień trudności:
bardzo łatwa

wydrukuj i zabierz na wycieczkę!

Opis wycieczki

Sandomierz położony jest nad Wisłą na Wyżynie Sandomierskiej. Stare Miasto leży na skraju rzecznej skarpy, a wspaniałe dzieła architektury pięknie harmonizują z lessowymi wąwozami i tarasowymi ogródkami. Naszą wędrowkę najlepiej rozpocząć od oglądnięcia panoramy miasta z tarasu widokowego na Bramie Opatowskiej. Ulicą Opatowską dochodzimy do Rynku, gdzie witają nas gwarne i kolorowe uliczki oraz zaułki Starego Miasta.

Tutaj w centralnym miejscu znajduje się renesansowy Ratusz. Tak jak w innych grodach o średniowiecznej tradycji, jest on najważniejszym punktem miasta. Z malowniczej zabudowy na szczególną uwagę zasługuje kamienica znamienitego rodu Oleśnickich oraz druga zwana "Pod cizemką", w której to znajduje się dzisiaj staropolska restauracja i przytulny hotelik.

Kroki nasze kierujemy ku katedrze, która jest jedną z najciekawszych budowli sakralnych Sandomierza. Po lewej stronie mijamy Pałac Biskupi, przy którym warto zwrócić uwagę na półkolisty, bogato zdobiony ryzalitami narożnik północno-zachodni, mieszczący kaplicę. Obok ogrodzenia skręcamy i oczom naszym ukazuje się okazały budynek Collegium Gostomianum, jedna z najstarszych szkół średnich w Polsce. Następnie ceglany, gotycki budynek - tzw. Dom Długosza, w który znajdują się dzisiaj zbiory sztuki sakralnej Muzeum Diecezjalnego.

Czas na katedrę, to prawdziwa perła. Warto zwrócić uwagę na rzadkie bizantyjskie polichromie, ołtarz główny, cykl 12 obrazów przedstawiających męczenników chrześcijańskich, a także sceny z życia miasta. Schodzimy na dół do Zamku Królewskiego, w którym można zobaczyć ciekawe zbiory historyczne i artystyczne. Tu właśnie się kończy nasz dzisiejsza wędrowka.

Program wycieczki

Sandomierz

Mury miejskie - Brama Opatowska

Fragmenty murów miejskich z basztami (XIV w.) i brama wjazdową.

Gotycka Brama Opatowska została wzniesiona w XIV w. z fundacji króla Kazimierza Wielkiego. Na północnej elewacji zabytku istnieje oryginalna prowadnica, po której opuszczano kratę zamykającą wjazd do miasta. Brama, zwieńczona w XVI w. renesansową attyką, jest jedyną zachowaną z czterech bram systemu sandomierskich murów obronnych oraz jedną z najlepiej zachowanych bram miejskich w Polsce. Z wysokości 30 metrów rozciąga się wspaniały widok na miasto i okolice.

50°40'53"N 21°44'58"E | na mapie:A

Sandomierz

Rynek

Centrum miasta wyznacza, zgodnie ze średniowiecznym planem lokacyjnym, obszerny rynek osadzony w wypełniającej elipsę szachownicy ulic. Na środku stoi ratusz składający się z gotyckiej wieży i renesansowego korpusu.

Pierzeje rynkowe zajmują liczne kamienice zabytkowe, z reguły kryjące w sobie elementy budowli gotyckich, a nazwami dające świadectwo wielokulturowości dawnego Sandomierza - są to m.in. Dom Greka Kojczora, Dom Pod Cizemką, Kamienica Dutreppich, Konwikt Boboli, Dom Mikołaja Gomółki. Szczególnie okazała jest późnobarokowa

Kamienica Oleśnickich wzniesiona na zrębie wcześniejszego domu gotyckiego. W jej piwnicach jest wejście do lochów, przez które wiedzie obecnie trasa turystyczna.

50°40'46"N 21°44'59"E | na mapie:B

Sandomierz

Ratusz

Renesansowy ratusz został wzniesiony w poł. XVI w., z wykorzystaniem murów starszego ratusza, pochodzącego z poł. XIV w. Był wielokrotnie niszczone przez pożary, m.in. w 1623 r. i 1757 r.

Ratusz jest budowlą ceglana. Wysoka attyka zakrywa dach. Otynkowana wieża z arkadowym wejściem do sal parteru pokryta jest blaszany dachem i zwieńczona orłem z czasów Księstwa Warszawskiego.

Dziś w ratuszu mieści się oddział Muzeum Okręgowego, prezentujący ekspozycję o charakterze historyczno-artystycznym. Klimat zabytkowych wnętrz tworzą m.in. meble w stylu późnorenesansowym, neorenesansowym i neobarokowym, dokumenty, pieczęcie miejskie, w tym dokument ponownej lokacji Sandomierza (po zniszczeniach z okresu najazdów tatarskich), wydany przez Leszka Czarnego w 1286 r., a także komplet szachów sandomierskich, datowany na ok. XII - XIII w.

Na parterze Ratusza mieści się Dział Historyczny Muzeum Okręgowego, na piętrze Sala Ślubów i sale Rady Miasta, a w piwnicach klub "Lapidarium" Sandomierskiego Stowarzyszenia Kulturalnego.

50°40'46"N 21°44'58"E | na mapie:C

Sandomierz Pałac Biskupi

Pałac Biskupi wybudowano w 1864 roku, z budulca, jaki pozostał po rozbiorce kościołów Marii Magdaleny i św. Piotra. Jest to budynek w kształcie prostokąta, jednopiętrowy, zdobiony małą górną attyką. Fasada na piętrze dzielona jest wkomponowanymi filarami, a poziomy człon belkowania ozdobiony jest płaskorzeźbą. Odstępstwem od formy prostokąta jest półkolista bogato zdobiona ryzalitami narożnik północno-zachodni mieszcząca kaplicę. Przed głównym wejściem znajduje się symboliczny ogródek z metalowym ogrodzeniem, natomiast z tyłu pałacyku jest większy ogród otoczony wysokim murem.

50°40'39"N 21°44'60"E | na mapie:D

Sandomierz Collegium Gostomianum

Collegium Gostomianum to jedna z najstarszych szkół średnich w Polsce. Do dziś przetrwało najstarsze, wschodnie skrzydło dawnego kolegium jezuitów, ufundowanego w 1602 r. przez Hieronima Gostomskiego - wojewodę poznańskiego i kasztelana sandomierskiego.

Późnorenansowy zespół wzniesiony został w latach 1605-

1615 przez budowniczego jezuitskiego Michała Hitza. W 1656 r. i 1813 r. niszczyły go pożary. W 2 poł. XIX w. rozebrano południowe skrzydło i stojący na dziedzińcu kościół św. Piotra. Sześciokondygnacyjny obiekt zachował oryginalny układ przestrzenny, dekorację sklepień, pierwotny system ogrzewania budynku oraz w dwóch kondygnacjach oryginalną, eliptyczną klatkę schodową, która jest unikalną konstrukcją tego rodzaju w Polsce.

Warto zobaczyć to wszystko. Pod budynkiem znajdują się obszerne dwupiętrowe piwnice. Obecnie w budynku Collegium Gostomianum znów mieści się szkoła.

50°40'38"N 21°45'06"E | na mapie:E

Sandomierz Dom Długosza - Muzeum Diecezjalne

Pamiętki odległej przeszłości

Zbudowany w 1476 r. z fundacji Jana Długosza (stąd nazwa), stanowi znakomicie zachowany przykład gotyckiego domu mieszkalnego. Nad południowym wejściem znajduje się kamienna tablica erekcyjna z herbem Wieniawa, napisem i datą 1476 r. Ceglany, dwukondygnacyjny budynek z wysokimi szczytami i dwuspadowym dachem przeznaczony był dla wikariuszy katedry. Dom remontowano w 1685 r., a restaurowano w XIX i XX w. Obecnie mieści się w nim Muzeum Diecezjalne.

W historycznych murach zgromadzono bardzo ciekawą kolekcję dzieł sztuki i zabytków rzemiosła. Najcenniejsze eksponaty muzeum to romańska rzeźba Matki Bożej Tronującej z Goźlic, gotycki obraz Trzy Święte Dziewice z XV w. i obraz Matki Bożej z Dzieciątkiem i św. Katarzyną z 1518 r., autorstwa słynnego Łukasza Cranacha. Oprócz tych poważnych dzieł w muzeum znajduje się nietypowy zabytek - rękawiczki królowej Jadwigi. Ekspонат szczególny, liczący ponad 600 lat, jak rzadko który pobudza historyczną wyobraźnię i przybliża osobę królowej.

Podobnie przejmującą pamiątkę z zamierchłych czasów można zobaczyć w kościele św. Jakuba. Jego mury jako jedyne przetrwały tatarski najazd i zniszczenie całego Sandomierza. W 1260 r. Tatarzy po krótkim oblężeniu zdobyli miasto i wymordowali jego mieszkańców. Męczeńską śmierć poniosło wtedy także 49 dominikanów od św. Jakuba. Na początku lat 60. XX w. w trakcie prac archeologicznych odkryto ludzkie szczątki pod posadzką klasztornej wirydarza. Uważa się, że są to szczątki zamordowanych ponad 700 lat temu zakonników. Dowodzą tego wyniki analiz wieku znalezionych kości oraz ślady nacięć zadanych np. szablą. Wśród szczątków napotkano także groty strzał identycznych z używanymi w owym czasie przez Tatarów. Poruszające świadectwa mordu sprzed wielu stuleci eksponowane są w oszklonej gablocie stojącej w północnej nawie kościoła.

50°40'37"N 21°45'02"E | na mapie:F

Sandomierz Kościół katedralny Narodzenia NMP

Gotycki kościół ceglany, wzniesiony w miejscu pierwotnej romańskiej kolegiaty, zniszczonej najazdami Tatarów w XIII w. i Litwinów w 1349 r.

Katedra była wznoszona etapami od poł. XIV w., została ukończona w 1. ćw. XV w., przebudowana w XVII w. i regotyżowana w latach 1886-93. Jest to kościół halowy, z prezbiterium zamkniętym trójbocznie, nakryty sklepieniami krzyżowo-żebrowymi. Katedra zachowała pierwotny układ przestrzenny i bogatą dekorację rzeźbiarską wnętrza. Elementy wyposażenia pochodzą z XV - XVII w. Na ścianach prezbiterium przetrwały polichromie z ok. 1421 r., wykonane przez warsztat ruski mistrza Hayla z Przemyśla. Ołtarze i portale katedry, wykonane z czarnego i różowego marmuru, to unikatowe przykłady XVII- i XVIII-wiecznych wyrobów warsztatów kamieniarskich z Czarnej pod Krakowem. Wnętrze kościoła zdobią także rokokowe ołtarze (2 poł. XVIII w.), znajdujące się przy filarach międzynawowych - dzieło warsztatu mistrza Macieja Polejowskiego ze Lwowa.

W skarbcu Katedry przechowywane są m.in. liczne inkunabuły i relikwiarz Drzewa Krzyża Świętego podarowany kolegiacie przez króla Władysława Jagiełłę w uznaniu zasług rycerstwa sandomierskiego w bitwie pod Grunwaldem. Obok katedry wznosi się warta zobaczenia barokowa dzwonnica, wybudowana w latach 1737-43.

50°40'36"N 21°44'58"E | na mapie:G

Sandomierz Zamek królewski

Zamek zbudowano na miejscu warowni istniejącej na wzgórzu co najmniej od X w. Badania archeologiczne potwierdziły istnienie pierwotnego grodu. W 1139 r. Sandomierz został stolicą księstwa dzielnicowego, a gród rezydencją książęcą. W XIV w. Kazimierz Wielki wznosił tu murowany zamek, który prawdopodobnie w tym okresie został też połączony z murami miejskimi. Wieża południowo-zachodnia, która króluje dziś nad ulicą Zamkową, została wybudowana w 1480 r. W 1525 r. zamek przekształcono w rezydencję renesansową według projektu Benedykta zwanego "Sandomierzaninem". Później był jeszcze wielokrotnie przebudowywany z udziałem wybitnego architekta i rzeźbiarza Santi Guccio.

Zamek składał się z czterech skrzydeł, otaczających kolumnowy dziedziniec. Niestety w 1656 r. został wysadzony w powietrze przez wycofujących się z miasta Szwedów. Ocalało jedynie skrzydło zachodnie,

przebudowane na barokowe (1680-86) i klasycystyczne (1825). Zamek jest czterokondygnacyjny, na rzucie wydłużonego prostokąta, z dwiema wieżami. Od połowy XVII w. w zamku nie rezydowali królowie, ani nawet starostowie sandomierscy. Zamek był przede wszystkim budynkiem użyteczności publicznej. Po 1795 r. Austriacy przeznaczili go na sąd i więzienie. Dziedziniec zamkowy otoczono półkolistym murem. Na dziedzińcu zachowała się stara studnia, a pod powierzchnią - fundamenty zamku kazimierzowskiego. Więzienie zlikwidowano w 1959 r. Obecnie zamek jest atrakcją turystyczną i siedzibą Muzeum Okręgowego, które warto zobaczyć.

Informacje na temat oferty muzealnej można odnaleźć na stronie www.zamek-sandomierz.pl. Dodatkowych informacji udziela Dział Edukacyjno-Promocyjny Zamek, tel. (015) 644 57 57 w. 33, e-mail: muzeum.promocja@wp.pl.

50°40'34"N 21°44'50"E | [na mapie:H](#)

Zdjęcia dodane przez (w kolejności): fot. arch. UM Sandomierz, amw1@go2.pl, fot. arch. UM Sandomierz, Mothyl, fot. arch. UM Sandomierz, fot. arch. UM Sandomierz, fot. arch. UM Sandomierz, fot. arch. UM Sandomierz

Trasa dodana przez: [sonia27](#)

Przewodnik wygenerowany w serwisie www.polskaniezwykla.pl. Wszystkie prawa zastrzeżone. Żadna część ani całość Mini przewodnika nie może być reprodukowana ani przetwarzana w sposób elektroniczny, mechaniczny, fotograficzny i inny; nie może być użyta do innej publikacji oraz przechowywana w jakiegokolwiek bazie danych bez pisemnej zgody Administratora serwisu. Copyright © 2007 Polska Niezwykła

Wygenerowano:

sobota 24 sierpnia 2024 17:16:18

